

Joachim Krisow   Daniel Stüve

Dissertatio Philosophica De Quaestione: An Apprehensio Simplicium Veritatis Et Falsitatis Sit Capax

Rostochii: Kilius, 1673

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn730585832>

Druck   Freier Zugang

*RU phil. 1673
Joachim Krison
Daniel Stüve*

I. S. N. J. C.
DISSERTATIO PHILOSOPHICA
De
QUÆSTIONE:
AN APPREHENSIO SIMPLI-
CIUM VERITATIS ET FALSITA-
TIS SIT CAPAX ?

Quam
Auspiciis Primæ Veritatis
Benevolo indultu Amplissimæ Faculta-
tis Philosophicæ
In Inclytâ ad Varnum Academiâ
PRÆSIDE
CLARISSIMO VIRO
DN. M. IOACHIMO
KRISOVIO,

publico Examini submittit
DANIEL Stübe / Gedanensis
Auctor & Respondens

In Auditorio Majori
ANNO M. DC. LXXIII. d. Septembris.

ROSTOCHII,
Typis JOHANNIS KILII, Universitatis Typogr.

I. S. N. J. C.

PROOEMIUM.

Democritus Abderites, is, qui, generosus Vanitatum ævi sui Contemptor,

Ridebat, quoties à limine moverat unum

Protuleratq; pedem ----

quot difficultates sedulo Veritatis Perscrutatori passim sese offerant, quantumq; ipsi in hoc studio molestiarum devorandum sit, indicaturus, Veritatem haud abs re in Puteo quodam profundissimo demersam quasi esse, Tullio Lib. I. Academ. Quæst. teste, asseruit. Quamvis enim ex alio capite Lactantius Scriptor Christianus, Lib. 3. Divin. Instit. cap. 28. hanc sapientis Pagani sententiam sententiæ parum commodæ accuset; in eo tamen à vero abiisse haud quaquam videtur Democritus, quòd tantum omnino, si non plus, operæ ac laboris investigandæ rerum Veritati impendendum esse, olim credidit, quanto alias, si quid vel ex infimâ putei cujusdam profundissimi parte eruendum sit, opus videretur. Neque
A 2
verò

verò cum speciali tantum rerum veritate ita comparatum esse intelligimus, sed &, si in genere, quid Veritas, ubi illa sit, & id genus alia, exponi debeant, idem planè deprehendere licebit. Atq; ejusdem quoque conditionis præsens est Quæstio, quâ: *An Veritatis, eiq; oppositæ Falsitatis simplicium Apprehensio capax sit*, disceptandum proponitur. Quòd si igitur in Pertractatione Quæstio illius ob argumenti difficultatem, viri-umque ingenii Imbecillitatem (quæ satis nobis superque perspecta est) cespitare aliquando contigerit, veniam ab æquis ac candidis rerum æstimatoribus uti enixè efflagitamus, ita certò quoque nobis pollicemur. Tu ô Benignissime DEUS, qui solus ipsa es Veritas, Instituti nostri ingressum dirigas, egressum compleas per Christum Dominum nostrum!

S. I.

Pertractationem præsentis Quæstio tres potissimum Disciplinæ, Metaphysica, Physica, & Logica sibi vindicant. Ac Metaphysicorum quidem quàm plurimos de eo agere, ex Inspectione eorum, qui paulò accuratius in hoc opere versati, facillimè patet. Vid. inter alios Svarez Disp. 8. Met. Sect. 3. B. Jac. Martini Partit. Met. L. 1. Sect. 5. q. 3. Dn. D. Calov. Met. Div. Part. gen. p. 339. Sthal. Tab. Met. Tab. de Veritate Franc. Abra de Raonis, Petrus à S. Joseph. locis infra citandis, aliique. Quamvis enim illa Veritas, de quâ in præsentis sermo, nequaquam cum Veritate Transcendentali, quæ Affectio est Entis, sit confundenda; ut Cognatum tamen ejus rectissimè illam hic loci pertractari, censendum est. Neque verò Metaphysicum tantum de nostrâ quæstione agere, sed nec à Physico illius ventilationem prorsus alienam esse, dictum fuit. Is enim in

enim in Doctrinâ de Animâ humanâ functiones quoque Intellectûs, atque unâ hanc affectionem earundem Veritatem exponere potest. Vid. Dn. Sperling. Anthropol. l. 3. c. 3. q. 5. Quin nec Logicorum, nonnulli, qui prolixiùs de Controversiis sui fori agendum sibi esse arbitrati sunt, nostri hujus Quæstionis tractationem omittere voluerunt: utut sub respectu quodam notionali id factum, satis item sit in proclivi. Vid. Tolet. in 1. *τῶν ἐμπνη*. cap. 1. q. 2. Eustachius à S. Paulo Sum. Philos. Part. 1. Præfat. ad Primam Partem Log. Regius Disp. Log. Lib. 3. Probl. 4. Scheibl. Tract. d. Proposit. Cap. 3. q. 3. n. 13. seqq. Sthal. Quæst. Log. 33. D. Hornej. Instit. Log. L. 3. q. 11. & Exerc. Log. 5. th. 24. Quanquâ autem eorum omnium institutû examinare nobis jam animus non sit; primariam tamen Quæstionis propositæ sedem inter Disciplinas recensitas Disciplinæ duæ priores, Metaphysica & Physica exhibere videntur, uti id de Physicâ Svarez cit. Disp. 8. Proœm. de Metaphysicâ; Toletus c. 1. init. quæst. concedunt. Quod si tamen quis Gnostologiam peculiarem ac à reliquis distinctam Disciplinam agnoscere velit, commodè illi etiam Tractatio hujus Quæstionis vindicabitur: quam tamen Controversiam, an Gnostologia peculiaris Disciplina sit, nostram hic non faciemus. Vid. interim M. Georg. Mejerus Disput. Gnostol. 9. Cap. 9. Hac de Sede Disciplinari nostræ Quæstionis. Ut ad rem deveniamus, in ipsâ Tractatione Quæstionis ordinis gratiâ primûm quidem *Explicatio* Quæstionis præmittenda erit: cui post succedet *Confirmatio*; quibus demum expeditis *Palmariarum quarundam Objectionum solutio* subjicietur.

§. II. Ac initio quidem ignotum illud esse nemini potest, communi Philosophorum suffragio tres Operationes intellectus humani Cognoscentis, Apprehensionem scil. simplicium, Compositionem & Divisionem, Discursum denique allegari. De secundâ & tertiâ quæstio nobis jam non est, sed sola apprehensio simplicium conceptum in controversiam venit. Ad hanc verò, uti annotavit Dn. Sthalius cit: l. sect. 1. non illi tantûm Conceptûs, qui voce unâ exprimuntur (qualis est Conceptus hominis) sunt referendi, sed & qui pluribus efferrî solent, dummodo non actualis Copulatio, beneficio verbi substantivi est, intercedat, [*Terminorum Complexorum nomine etiam apud nonnullos Logicos veniunt*] cujus generis v. g. Orationes definitivæ extra Propositionem esse consueverunt. Utriusque generis Conceptûs certâ quâdam ratione & Veritatis & Falsitatis ca-

paces esse, aherimus. Neque enim ulla prægnans videtur esse ratio, quâ permoticum Petri à S. Joseph. Metaph. L. 2. cap. 3. artic. 3. utriusque quidem generis conceptus veritatem, solos verò Conceptus simplices, quos Complexos dicunt, Falsitatem admittere, statuamus.

§. III. Hisce prælibatis, ulterius quoque, ne in ignotâ ver-
fari nobis sylvâ videamur, de quâ Veritate & Falsitate loquamur, in-
dicandum venit. Non ergo (1) nobis quæstio est de *Veritate Tran-*
scendentali, seu in essendo, sed de *Veritate Cognitionis*, seu *formali*,
eique oppositâ *Falsitate*. Neque enim satisfecisse, Suarez cit. Disp.
8. sect. 3. n. 7. & Toletus c. l. alique videntur, Conceptibus simplici-
bus attribuentes Veritatem Transcendentalem, quam Suarez c. l. pòst,
eò quod horum Conceptuum esse solum sit esse cognitionis, Verita-
tem Cognitionis appellat. Verba ipsius Suarezii, ut, quæ ipsius mens
sit, tantò rectiùs pateat, integra allegabimus: *Hæc Veritas*, inquit,
quæ in simplici mentis notitiâ reperitur, nihil aliud est, quàm veri-
tas ipsa Transcendentalis, his entibus accommodata. Nam, si veri-
tas, quam vocant in essendo, est adæquata Passio Entis, ut dicemus,
in unoquoque Ente juxta modum Naturæ suæ reperietur; Ergo & in
his entibus, quæ sunt simplices conceptus mentis. Unde quia esse,
proprium horum conceptuum est esse Cognitionis, & consequenter
formaliter reddere cognoscentem eum, cui insunt, ideò Veritas talis
Conceptus est etiam Veritas Cognitionis. Hæc ille. Enimverò
confundi hoc modo distinctissima quis non videt? Distinxerat satis
clare ipsemet Suar. cit. Disp. princ. Veritatem Cognitionis à Veritate
Transcendentali: dixerat illam in intellectu cognoscente res; hanc in
rebus ipsis reperiri; illius pertradtationem primariò ad *Physicam*,
hujus considerationem ad *Metaphysicam* unice pertinere. Et pro-
lixè pòst sect. 7. m. a. de *veritate transcendentali* agit, eandemque in-
conformitate rerum cum Intellectu cum Divino tum Humano con-
fistere ostendit. Conf. in primis num. 25. Sect. cit. princ. vid. & D.
Hornej. Instit. Log. l. 3. q. 1. qui item Veritatem Transcendentalem
à Veritate Cognitionis distinguendam docet, hancque demum in-
simplicem & Complexam distribuit. Nequaquam igitur hæc in di-
f. ucto Quæstionis propositæ sensu cognoscendo confundenda erunt,
Quò autem Discursui Suarezii c. l. satis fieri possit, obs. quando h. l. de
Veritate Cognitionis Conceptuum simplicium sermo est, Concep-
tus illos non *in genere entium*, quæ. ipsi. ab Intellectu vel Divino vel
Humano

Humano, eoque vel subjective diverso, vel eodem per actum reflexum cognoscuntur, indeque transcendentaliter veri denominantur, in presenti considerari; sed quia illi ipsi ad Objecta cognita relationem dicunt, ac conformitatem cum illis connotant: cum formale veritatis in cognoscendo nullum aliud sit, quam quod superaddat actui cognoscendi connotationem Objecti ita sese habentis, sicut per actum cognoscendi repræsentatur, uti explicat Suar. cit. disp. sect. 2. n. 9. Quemadmodum autem de Veritate Cognitionis hic quaestionem esse indicavimus, ita facili quoque negotio hinc colligi poterit, non de aliâ Falsitate, quam quæ Cognitionis dicitur, nos itidem loqui. Neque enim Conceptus simplices transcendentaliter falsos ullo incasu dicere absque insigni absurditate licet. Nam uti veritas Transcendentalis cum ente reciprocatur & unumquodque uti est, ita est verum, sic & ubi quis rem quampiam transcendentaliter falsam denominaverit, ex verorum entium ordine illam rem exemisse est iudicandus, id quod latius suo loco probatum ire Metaphysici solent. Ex iis verò, quæ de veritate Cognitionis dicta sunt, in promptu quoque erit colligere, Falsitatem ipsi oppositam formaliter *Conceptus & Objecti denotare difformitatem*. Conceptus & Objecti dicimus. Neque enim in quâcunque difformitate, Subjecti etiam & Prædicati, illa consistit, cum aliâ in solâ compositione ac consequenter in solis Propositionibus Affirmativis, non verò in Divisione & Enunciationibus negativis Veritatem reperiri statuendum foret, eò quod in illis unice Conformitas inter prædicatum & Subjectum intercedat.

§. IV. (2) Obf. Veritatem & Falsitatem illam, quam in simplici Apprehensione Intellectus reperiri asserimus, non *Complexam* esse, sed *Incomplexam*. Hæc Distinctio vulgariter ab hujus sententia Patronis adhiberi consuevit, quanquam Toletus c.l. *Incomplexam Veritatem Transcendentalis Synonymum* statuatur, quo de quid sentiendum videatur, ante indicatum fuit. Verius Incomplexa Veritas quædam quasi species Veritatis in cognoscendo habetur, primæque Operationi Intellectus propria asseritur, consistens scil. in simplici Conformitate Conceptus simplicis cum re per conceptum hunc repræsentatâ, ut si v.g. hominem ut animal rationale simplici apprehensione concipiam. E. contrariò Falsitas Incomplexa tunc esse in simplici aliquo conceptu dicitur, cum inter simplicem Conceptum & Objectum illius difformitas quædam occurrit. Nec incommodè illam

distinctam.

distinctioris cognitionis gratiâ in *Partialem & Totalem* distinguere
 licebit. Illa est, cum Intellectus Objectum simplex ex parte secus, atq;
 est, vel cum formâ, quam non habet, vel sine formâ quam habet, ap-
 prehendit, qualis Falsitas olim in Conceptu Moabitarum, aquam, ru-
 bore quodâ intentionali sibi illudentē, ut verè rubrâ ex commistione
 sanguinis, apprehendentium, oriebatur. 2. Reg. 3. 22. Hæc autem tunc
 præsto esse judicatur, cum Apprehensio simplex objectum suū planè
 non attingit, in quod tamen cognoscendum Intellectus tendebat, sed
 eidem Conceptum totaliter difformem affingit, ut si quis Peccatum
 ut substantiam apprehenderit. Quæ à B. Dn. M. Georgio Neufeld/
 Professore Gedanensi, Præceptore meritissimo, ex Wegero & Ei-
 ffero in Semicent. Miscell. Controv. Semidec. 6. q. 1. annotata, quæsti-
 oni nostræ lucem haud exiguam allatura videbantur. Quamvis autem
 prædicto modo & Veritas & Falsitas in primâ intellectûs Operatione
 reperiantur, illud tamen lubentissimè item concedimus peculiari
 quâdam ratione illam in secundâ mentis operatione (hinc Comple-
 xam dicere Auctores consueverunt, ne cum alterâ confundatur] de-
 prehendi: id quod etiam ex communi usu loquendi patet, ubi is specia-
 li modo veram rei cognitionem habere dicitur, qui ita esse vel non
 esse enunciat, uti cum re comparatum est; & falsam è contrario no-
 titiam, qui secus ac in re est, judicat. Caterùm quisnam ille spe-
 cialis modus sit, in quo Veritas & Falsitas Complexa ab Incomplexâ
 distingvatur, de eo variæ sententiæ recensentur ap Suar. c. 1. n. 9. seqq.
 Conf. & Disp. 9. Sect. 1. n. 17. B. Jac. Martini Partit. Met. L. 1. sect. 5.
 q. 3. Brevissimè ac simplicissimè dici potest, discrimen in eo versa-
 ri, quod in Veritate & Falsitate Incomplexâ nuda rei representatio,
 ejusque vel Conformitas cum Objecto representato vel Difformi-
 tas; In Complexâ autem representatorum Compositio vel Divisio,
 & num illa rei consona sit an dissona, attendatur. Vid. Scheibl. Part.
 3. Op. Log. Tract. de Propos. cap. 3. n. 22. Hornej. Instit. Log. L. 3. q.
 19. Dn. D. Calov. Met. Div. Part. Gen. cap. 5. theor. 1. p. m. 339.

§. V. Postquam igitur illa, quæ ad Explicationem *Zñquar* ⑥
 facere videbantur, allata sunt, ad Confirmationem Affirmativæ por-
 rò nunc pergimus. Utraque verò Quæstionis Pars suos habet & Pa-
 tronos & Contradictentes. Apprehensionem simplicium neque Ve-
ritatis neque Falsitatis esse capacem statuit Dn. Sthal. in Quæst. Log. c.
1. & quos ibidem pro suâ sententiâ citat, Cajetanus, Vazquez, Murcia
 Acce.

Accedunt his B. Dannhaverus' Ideâ Bon. Interp. §. 40 D. Musæus
 Instit. Met. Cap. 35. §. 11. Veritatem ipsi asserunt, Falsitatem ne-
 gant Svarez, B. Jac. Martini, Scheiblerus, Sperlingius, citatis
 locis, Adrianus Heereboord Meletem. Philos. vol. 1. Disp. 45. de
 Cognitione th. 5. alique. Et Veritatem & Falsitatem hîc dari af-
 firmant. Carol. Franc. d' Abra de Raonis Logic. part. 2. sect. 4.
 q. 2. & Metaph. tract. 4. Sect. 2. q. 1. art. 2. Eustachius à S. Paulo
 Sum. Philos. Part. 1. Præfat. ad primam Partem Log. Dn. D. Scher-
 zerus Breviar. Eustach. Qv. Log. 15. &c. Quam ultimam senten-
 tiam nos quoque in præsentî nostram faciemus, rationibusque
 confirmare pro virili nostrâ conabimur. Argumentamur I. Qui-
cunque Actus Intellectûs aliquando conformis est suo objecto,
quod repræsentat, aliquando difformis, ille Veritatis & Falsitatis
(prout quidem illa ante determinata fuit) est capax. Apprehen-
sio simplicium &c. E. MAJOR ex definitione Veritatis ac Falsita-
 tis clara est, de quâ superius actum. Conformitas enim illa vel
 Difformitas Intellectûs cum objecto intellectui non immediate,
 sed mediantibus Operationibus illius competere dicenda est, inter
 quas prima est simplicium apprehensio. Nec valet Exceptio:
veritatem Cognitionis non in quâcunque conformitate intellectûs
cum objecto, sed in Conformitate Intellectûs componentis vel divi-
dentis cum objecto consistere: idem quoq; de Falsitate esse iudicium.
 Resp. enim (1) Nuda Negatio, nullis stipata rationibus, in contra-
rium non sufficit. (2) Argum. Quodcunque non pertinet ad for-
male Veritatis & Falsitatis in cognoscendo, illud in ejus formale,
non est inferendum: Compositio & Divisio &c. E. Major pro-
 batione haud indiget. Minor confirmatur (α) speciatim quoad
 veritatem. Si Compositio ac Divisio pertineret ad formale Ve-
 ritatis, Intellectui Divino non posset attribui, cum Cognitione Di-
 vina non discursiva sit, sed simplicissimè intuitiva. At falsum
 est posterius. Aliàs enim vel Falsitas, vel Ignorantia Intellectui
 Divino adscribenda erit. E. Et prius. (β) generaliter quoad Veri-
 tatem & Falsitatem. In Cognitione sensuum non est Compositio
& Divisio. In Cognitione sensuum est Veritas & Falsitas Cogni-
tionis. E. Veritas & Falsitas Cognitionis est in quodam, in quo
 non est Compositio & Divisio. Major firmo stat talo, cum Com-
 positio & Divisio Intellectui propria sit. Minor ex ipsâ quoque

B

expe-

experientiâ constat. Manet ergo & hoc Compositionem & Divisionem non pertinere ad formale Veritatis ac Falsitatis in cognoscendo. Quin (3) ad missâ Veritate & Falsitate in secundâ mentis Operatione, eandem in Primâ non posse non etiam admitteri, paulò post probaturi sumus. Hæc circa MAJOREM Argumenti Primi monenda erant. MINOR confirmatur Inductione Exemplorum. Qui enim v.g. hominem ut animal rationale apprehendit, is verè illum apprehendit, qui secus; falsò. Qui febrim, uti quoddam accidenti analogum, quod extra subjectum suum esse non potest, apprehendit, verè illam apprehendit, at qui cum illo, cujus meminit D. Hornejus de Proc. Disp. cap. 3. n. 6. febrim per vomitum ejectam ac in pavimento palpitantem conceperit, annon falsò naturam febris apprehendisse, erit dicendus? Dices (α) ubi Intellectus rem aliter, quàm se habet, concipit, non Apprehensio ampliùs est, sed jam Compositio vel Divisio evasit. Attribuit enim rei, quæ ipsi non debebantur, & denegat ipsi, quæ affirmanda de illâ erant. (β) Quin, si planè nihil de re ipsâ, quàm apprehendere intendit, attingat, (quod fieri posse §. 4. innuebatur) Ignorantia erit, non Falsitas. Resp. ad (α) negando. Aliud est Objectum simplex falsò apprehendere, aliud item duos conceptus falsò de se invicem enunciare. Hæc verò sibi invicem æquipollere pernegamus. Ad (β) Resp. Apprehensio falsa duo requirit. 1. ut res aliqua in mente representetur 2. ut res illa, quàm apprehendere Intellectus intendebat, aliter sese habeat, quàm Idea in mente. Per prius membrum opponitur Ignorantia; per posterius verè Apprehensio. Quamdiu igitur non negatur ipse actus cognoscendi, non est Ignorantia stricte sic dicta. (Si quis terminum Ignorantiæ concretè magis accipiens, falsam quoque cognitionem vocaverit Ignorantiam, nobis non repugnabit. Vid. Cassan. in Distinct. Tit. Ignorantia, ubi etiam Ignorantia prave Dispositionis recensetur) Atqui in Apprehensione falsâ, quæ planè non attingit suum objectum, non negatur ipse actus cognoscendi. E. Ibi non est Ignorantia, sed falsa cognitio. Imò verò, si ex eo, quòd Apprehensio istiusmodi objectum suum planè non attingit, concludendum est, simplicem adesse Ignorantiam, quid obstat, quòd minùs de secundâ quoque mentis operatione subsumamus, eum, qui per illam Objectum suum planè non attingat (v.g. si quis

quis Peccatum esse substantiam enunciet) falsum non esse, sed
ignorantem, id quod non facile quisquam asseruerit.

§. VI. Argum. II. Si Proposition & Discursus Veritatis &
Falsitatis est capax, idem quoque concedendum erit de simplicibus
Terminis, sed verum est prius. E. Et posterius. Si hoc; E. Idem
etiam de Conceptibus simplicibus valebit. Connexionis in Majo-
re ratio est, quia, uti Propositiones ad Discursum, sic Termini
simplices ad Propositiones, ut Partes ad Totum sese habent. Discursus
enim ex Propositionibus; hæ ex Terminis, seu partibus qui-
busdam, constant. Cum igitur in illis Veritas & Falsitas sit, Ter-
minis simplicibus idem denegare non licebit, cum Totum etiam
Integrale Analogicum omne id, quod de ipso dicitur, à partibus
suis accipiat. Includemus omnia brevissimæ argumentationi:
Quicquid dicitur de Toto, illud à Partibus accipit. (Totum enim
non est aliud quiddam, præter suas Partes conjunctim sumptas)
Veritas & Falsitas dicuntur de Toto, Propositionibus & Discursu.
E. Illud accipient à Partibus, à simplicibus Terminis. E. In Ter-
minis Simplicibus & Apprehensione Simplicium erit Veritas &
Falsitas, cum nihil id dare possit, quod non habet. Declarabi-
mus ulterius illa, quæ obscurius dicta videri poterant. Syllogi-
smus materialiter verus sanè ex eo denominatur, quod è Proposi-
tionibus veris constat. Hæ autem porro veræ dicuntur, quia
vel componenda componuntur, vel dividenda dividuntur. Hujus
verò fundamentum nullum aliud est, quàm veræ Definitionis rei
vera apprehensio. Eodem modo quoque cum Falsitate se res ha-
bet. Minor ab iis etiam, qui diversum sentiunt, saltem quod ad
Propositionem attinet, facile admittitur.

§. VII. Arg. III. Si in Vocibus Incomplexis datur Veritas
& Falsitas, eadem quoq; in Conceptibus simplicibus reperiatur.
Verum est prius. E. Major etiam ex concessione eorum, qui ad-
versum tenent, satis patet, quibus scil. idem colligendi modus pro
contrariâ thesi arridet, quo nos hîc utimur. Minoris ratio ex in-
ductione Exemplorum sufficienter satis, ut speramus, perspicitur.
Qui enim, si quis animal rationale, quod mente concepit, homi-
nem vocet, verè ipsi nomen indidisse; si lapidem appellaverit, fal-
sò id fecisse negabitur? Quid de Contradictoriâ Contradictenti-
um sentiendum sit, pòst indicabitur.

§. VIII. Ardinus IV. Speciale Argumentum pro Veritate Incomplexâ: Quicumq; Actus Intellectûs Directionem Logicam admittit, ille Veritatis in cognoscendo est capax. Apprehensio simplicium &c. E. Major manifesta est. Obtentio enim Veritatis per rectam ratiocinationem est Finis Logicæ. Cum verò is in subiectum Logices, quod immediatè sunt actus Intellectûs, sit, introducendus, veritatis eisdem capaces omnino esse, ex eodem capite in propatulo est. Minor, ut ut à quibusdam impugnetur (vid. B. D. Dannhauer. Id. Bon. Interp. §. 40) suam tamen certitudinem inde fortitur, quod haud alio fine in Logicis Terminorum simplicium doctrina pertractetur, quàm ut Prima intellectûs nostri functio hisce veluti Instrumentis in cognitione rerum dirigatur.

§. IX. Subjicimus denique V. aliud Speciale Argumentum pro Falsitate Incomplexâ. Colligimus enim: In quocunq; unum est Contrariorum, in eo etiam datur alterum. In Simplicium, Apprehensione datur unum Contrariorum, Veritas Cognitionis scil. E. Et alterum, Falsitas. Major est Canon in Logicis pervulgatus, &, si adhibitis limitationibus debitis restringatur, verissimus. Minor hucusque confirmata fuit. At objiciet quispiam, Canonem allatum de illis tantùm Contrariis valere, quorum neutrum naturâ subiecto inest. Enimvero Resp. uti Limitatio illa, rectissimè Canoni allegato applicatur; ita si quis Apprehensionem simplicium naturâ Veritatis solius capacem pronuntiaverit, Petitionem Principii committet, cùm contrariam sententiam hæcenus probatam dederimus.

§. X. Postquam igitur tum Explicatio, tum Confirmatio Quæstionis propositæ expedita fuit, brevitatis illius, quam indiximus nobis, memores, ad Consutationem quarundam objectionum (neq; enim examinare omnia, quæ in adversum proferuntur, nobis integrum est) jam porrò progredimur. Cum verò, uti ex superioribus (§. 4.) facile patet, illi, qui sententiæ nostræ contradicunt, duorum inprimis sint generum, pro diversitate eorundem Argumenta quoque contraria in duas Classes dispescere, haud incommodum erit. I. igitur adversus veritatem incomplexam hunc in modum communiter objicitur: *Si in simplici mentis apprehensione esset Veritas, eadem quoq; reperiretur in simplicibus*

plicibus Dictionibus, cum voces sint signa Conceptuum, eodemq; modo in secundâ & tertiâ Operatione Intellectus sese res habeat, neq; ulla disparitatis ratio appareat. Atqui in dictionibus simplicibus non datur Veritas. Neq; enim, si quis hominem, lapidem &c. nudè nominet, nec quicquam præterea addat, unde sit enunciatio, verum dicit. E. Vid. Aut. §. 5. cit. Resp. Uti majoris Consequentiam lubentes concedimus, (vid. §. 7.) ita Minorem pernegamus. Nec Probatio sufficit. Dist. enim inter verè significare & verè enunciare. Quamvis hoc non sit in Dictionibus simplicibus, illud tamen omnino in illis obtinet. Enunciationem esse Synonymum Propositionis, notum est. Quod si igitur quis dictionem simplicem veri quid enunciare diceret, assereret idem Dictionem simplicem esse Propositionem veram; id quod contradictorium & à nostrâ sententiâ alienum. Verè tamen repræsentat illa dictio simplex, quia signat conformiter conceptum simplicem, rei apprehensæ conformem ac convenientem. Ad Testimonium Aristotelis, quod allegari hîc solet ex 1. *Met. 1. cap. 1. & 3.* &c. respondet Toletus, & Hornejus c. l. alique loqui Aristotelem de Veritate Complexâ, quæ omnino non in apprehensione simplicium, sed in Compositione ac Divisione consistat, quæ de jam §. 4. actum est. Quin non omnem simplicibus Conceptibus Veritatem ab Aristotele alibi denegari, ostendit B. Jac. Martini Partit. Met. lib. 1. Sect. 5. q. 3.

§. XI. II. Pro alterâ Contradictoriâ Theseos nostræ obj. (1) *Nullum Ens est falsum. Conceptus simplices sunt entia.* E. Svar. Disp. 8. sect. 3. n. 7. Vid. & B. Jac. Mart. c. l. Resp. Nullum ens est falsum, transcendentaliter. Atq; ita totum Argumentum concedimus. Enimverò non de Falsitate Transcendentali, sed de Falsitate in Cognoscendo erat Controversia, uti §. 3. observatum fuit. [2] *Si in Conceptu simplici esse posset falsitas propter difformitatem ad aliquas res, nullus Conceptus simplex esset verus, cum semper respectu aliorum Objectorum, quæ non repræsentaret, esset falsus. Sed posterius non est.* E. Svar. Disp. 9. sect. 1. n. 14. Resp. neg. Minorem. Assumitur scil. id, tanquam concessum, quod tamen minimè omnium asseritur. Falsitas Conceptus cujusdam simplicis non ex difformitate ejus cum qualibuscunq; rebus à nobis æstimatur, sed ex difformitate illius & determinati objecti, quod repræsentare intendebat intellectus. [3] *Quacunq; Operatione Intellectus difformitatem nullam admittit à re, quæ est objectum ejus, illa non est Falsitatis capax. Apprehensio simplicium &c.* E. Ma-

*jor ex definitione Falsitatis clara. Minor ulterius stabilitur h. m. Aut res illa, quæ apprehenditur, representatur per talem actum Cognitionis, aut non. Si non representatur, non est objectum, atq; ita respectu illius non erit falsus talis actus. Sin autem per illum representatur, erit conformitas inter illa, cum representans & representatum convenientiam inter se habere debeant. E. Ibi tunc erit Veritas, non Falsitas. Svar. c. l. Resp. Argumentum Disjunctivum pro confirmandâ minore laborat insufficienti membrorum oppositorum enumeratione. Inter tò representare enim [sensu Svaresii, quo veram ac conformem representationem denotat, ubi inspectio ipsius docet] & non-representare, medium datur hoc: falsò, ac secus, quàm se res habet, representare, uti §. §. circa finem visum. Sed excipitur: Si res aliter, quàm uti est, concipiatur, tunc jam unam rem alteri attribui, id quod non est simplicis Apprehensionis, in quâ non attribuitur unus Conceptus objectivus alteri, sed simpliciter res aliqua representatur; manere itaq; hanc immediatam inter tò verè representare & non-representare oppositionem: nec rem aliter se hìc habere, [analogicè loquendo] quàm cum imagine sensibili, quæ si rem representet, uti est, vera imago sit; si in aliquo non representet, in illo non esse ejus imaginem, atq; ideo non posse dici falsam imaginem propriè loquendo, sed non imaginem vocandam esse. Verum enim verò Resp. minùs rectè id asseri, quòd, simul ac Intellectus rem aliter, quàm, uti est, apprehendere dicitur, statim hæc sit vel Compositio vel Divisio. Non hic Conceptus Objectivus unus alteri combinatur, sed tantùm Conceptus unius formalis in ordine ad suum objectum, quod exprimere intendebat intellectus, difformitas attendenda est, uti superiùs jam §. §. monitum fuit. Quod ad similitudinem, ab Imagine sensibili desumptam, attinet, gratis item hoc asseritur, Imaginem, quæ rem aliter, quàm uti est, exprimit, ex hoc capite planè non Imaginem esse. Duo scil. in ratione Imaginis cujuscunq; investigandâ probè attendenda veniunt. 1. Convenientia illius cum Exemplari suo. 2. Dependētia s. Processio ad similitudinem Exemplaris, uti de eo Metaphysici, in explicandâ naturâ Causa Exemplaris agere solent. Vid. inter alios Svar. Disp. Met. 25. Jam igitur utut in Imagine sensibili, Exemplar suum minùs rectè representante, primum Imaginis requisitum desit, hincque Imago illa vera dici nequeat; ratione posterioris *ἡ ἀποκρίψις τὰ μὲν πᾶσι* Imaginis titulum ipsi tribuere nil prohibet.*

hibet. Eodem quoq; modo, quamvis Conceptus simplex aliquando rem aliter, quam, uti est, sistat, indeq; rectè *Conceptus falsus* denominetur; quia tamen is certum quoddam Objectum ex intentione Agentis rationalis exprimere debebat, atq; ab eodem originem suam trahit, *Imago* quoque illius objecti eo respectu manet, non obstantè hoc, quod aliunde *Imago falsa* denominetur. Sed hæc hæc tenus de præsentī quæstione brevissimis disceptata sufficiant.

DEO SOLI GLORIA.

Ad Per-Excimium & Præstantissimum

DN. STÜVIUM, Dissertationis hujus
Auctorem, Amicum & Convictorem singulariter dilectum.

Hactenus egregiis gnarum Te vidimus ausis
Intra privatos differuisse lares.
Publica nunc fortī certamina mente subire,
Ac placidis gaudes Bella movere fibris.
Gratulor eximias, STUVI Cultissime, dotes,
Doctrinæq; Tibi præmia larga precor.

Deprop.
PRÆSES.

Quod curæ cordiq; Tibi sit Nobile Verum,
Id satis hoc specimen, Dulcis Amice, probat.
Laudo conatus: non falsa, sed asserere Vera:
Orbis Delitium siceris atq; DEI.

Ita Amico suo ex Optimis Optimo Voveb.

Johannes Scheer / Regiom. Prussus,
S. S. Theol. St.

Quas in Godanico cæpisti promere Pindo,
Varniadum Sedi pandere pergis, opes.

Euseb.

Eusebia Sophien felici fœdere jungis:

Utraq; Te certo ducet ad astra gradu.

Dn. Convictori & Amico dilectissimo gratulaturus
calamo festinantis. deproperab.

Daniel Hamel / Gedanens.

HÆc nonne quondam *prima Veritas* fuit?
Non Premium debetur immerentibus:
Virtutis id Cultoribus dandum venit.
Num *Veritas* nunc *Falsitas*? passu pari
Cum dignus atq; indignus haud rarò ambulent.
Abfit! *manet semper, quod est verum semel.*
Debetur illis, id quod his indebitum
Contingit. Iplis namq; *Tritum* parvulis
Quis nesciat? quo *Dignus* & simul quoq;
Indignus Ablativum uterq; postulat.
At, tu quod assidui *Laboris* præmium
Olim reportabis, tibi debebitur,
AMICE, qui, *Virtutis* usq; strenuus
Cultor, *Decus* *Laudemq;* promereberis.

In Honorem Per-Eximii Dn. Auctoris atq; Respon-
dentis, Amici, Sympatriotæ & Contubernalis
jucundissimi scrib.

Johannes Salsk / Gedanensis.

Cum *VERITAS* ubique sit *dulcissima*,
Pulchrumq; sit pro *VERITATIS* gloria
Pugnare: meritò VERITATI simplices
Litare conceptûs doces. Ubique *fas*
EST VERITATEM amare. Plaudite *VERITAS!*
Pro VERITATE dimicabit *STUVIUS.*

Honoribus Dn. Convictoris & Amici dulcissimi
velificaturus declinabat

Samuel Hamel / Gedanensis.

plicibus Dictionibus, cum voc
 in secundâ Tertiâ Operatio
 disparitatis ratio appareat.
 tur Veritas. Neq; enim, si q
 net, nec quicquam prætere
 cit. E. Vid. Auct. §. 5. cit. Re
 concedimus, (vid. §. 7.) ita
 sufficit. Dist: enim inter rō v
 vis hoc non sit in Dictionibus
 obtinet. Enunciationem esse
 Quod si igitur quis dictionem
 assereret idem Dictionem si
 quod contradictorium & à n
 præsentat illa dictio simplex, q
 plicem, rei apprehensæ confor
 nium Aristotelis, quod alleg
 respondet Toletus, & Horne
 ritate Complexâ, quæ omnin
 in Compositione ac Divisione
 Quin non omnem simplicibus
 alibi denegari, ostendit B. Jac.

§. XI. II. Pro alterâ
 Nullum Ens est falsum. Conce
 §. sect. 3. n. 7. Vid. & B. Jac. N
 transcendentaliter. Atq; ita t
 verò non de Falsitate Transcen
 erat Controversia, uti §. 3. ob
 plici esse posset falsitas propter
 Conceptus simplex esset verus
 rum, quæ non representaret,
 rez. Disp. 9. sect. 1. n. 14. R
 tanquam concessum, quod tan
 Conceptus ejusdam simplicis
 cunq; rebus à nobis æstimatur,
 objecti, quod representare inte
 ratio Intellectus difformitatem
 ejus, illa non est Falsitatis capa

conceptum, eodemq; modo
 se res habeat, neq; ulla
 nibus simplicibus non da
 lapidem &c. nudè nomi
 fit enunciatio, verum di
 Consequentiam lubentes
 egamus. Nec Probatio
 & verè enunciare. Quam
 lud tamen omnino in illis
 Propositionis, notum est.
 ri quid enunciare diceret,
 ropositionem veram; id
 alienum. Verè tamen re
 ormitter conceptum sim
 enientem. Ad Testimoni
 i. & ep. cap. 1. & 3. &c.
 loqui Aristotelem de Ve
 nensione simplicium, sed
 a de jam §. 4. actum est.
 veritatem ab Aristotele
 Met. lib. 1. Sect. 5. q. 3.
 i Theseos nostræ obj. (1)
 uni entia. E. Svar. Disp.
 Nullum ens est falsum.
 ntum concedimus. Enim
 e Falsitate in Cognoscendo
 [2] Si in Conceptu sim
 ad aliquas res, nullus
 effectu aliorum Objecto.
 posterius non est. E. Sua
 prem. Assumitur scil. id,
 nium asseritur. Falsitas
 itate ejus cum qualibus
 tarè illius & determinati
 tus. [3] Quacunq; Ope
 tit à re, quæ est objectum
 o simplicium &c. E. Ma
 jor

the scale towards document